

УДК 330.1

Фатюха Н.Г. ¹,

Сілка С.І. ²

¹канд. економ. наук, доцент НУ "Запорізька політехніка"

²студ. гр.ФЕУ-118 НУ "Запорізька політехніка"

АНАЛІТИЧНА СУТНІСТЬ ІНДЕКСУ ВАРТОСТІ ЖИТТЯ. СПІЛЬНІ ТА ВІДМІННІ РИСИ МІЖ ІНДЕКСОМ СПОЖИВЧИХ ЦІН ТА ІНДЕКСОМ ВАРТОСТІ ЖИТТЯ

Останніми роками в зарубіжній і вітчизняній літературі все частіше порушується проблема визначення вартості життя людини. Потреба впровадження вартісних оцінок життя середньостатистичної людини як економічної величини ризику для життя і здоров'я виникає, насамперед, у страхуванні, економіці охорони здоров'я, природокористуванні та екології, при розробці та впровадженні заходів національної безпеки [1].

Вартість життя — це соціально-економічний показник, котрий у грошовому еквіваленті ототожнює суму, яку може виділити держава для врятування життя або надання компенсації за втрату життя чи працездатності свого громадянина, виходячи з конкретних економічних можливостей.

Вартість життя є змінною величиною, яка безпосередньо залежить від величини створеного річного ВВП на душу населення, тобто від економічного стану держави.

Основним джерелом інформації про життєвий рівень населення в цілому та окремих верств, його характеристики за структурою доходів і витрат, споживання товарів і послуг залежно від рівня матеріальної забезпеченості, кількісного складу домогосподарств і за іншими аспектами є вибіркове обстеження умов життя домогосподарств. Матеріали такого обстеження використовуються при обчисленні за загальноприйнятою в міжнародній практиці методологією макроекономічних показників при розробці механізму соціального захисту населення і визначенні соціальних нормативів [2].

Індекс вартості життя – показник, який характеризує динаміку цін на товари і послуги споживчого призначення. Цей індекс використовують, обчислюючи динаміку фізичного обсягу грошових доходів населення, його соціальних груп; динаміку фізичного обсягу реальної заробітної плати робітників і службовців; динаміку фізичного обсягу повних реальних доходів населення з рівнем доходу у розрахунку на одного члена сім'ї робітника, службовця, працівника агросектору. [3].

У період з січня по листопад 2020 року серед країн Європи найбільший індекс вартості життя мають країни Скандинавії, а також Швейцарія та Люксембург. Країни Центральної Європи мають трохи менший, але все ще високий індекс вартості життя. Середні позиції займають країни Піренейського півострову, а також Греція та деякі країни Східної Європи. Україна має один з найнижчих індексів вартості життя в Європі, займаючи 39 позицію в рейтингу із 40. Нижчий за неї індекс має тільки Косово.

Індекс споживчих цін займає центральне місце в системі показників статистики цін. Це показник, який характеризує зміни у часі загального рівня цін на товари та послуги, які купує населення для невиробничого (власного) споживання. Він є показником зміни вартості фіксованого набору споживчих товарів та послуг постійної якості з постійними характеристиками у поточному періоді порівняно з базисним. Індекс споживчих цін звичайно використовують у якості показника загального рівня інфляції в економіці, тому його часто називають "індексом інфляції", хоча він вимірює тільки зміни цін (тарифів) на споживчі товари та послуги [4].

Індекс споживчих цін навіть у багатьох наукових роботах часто називають індексом вартості життя, але це невірно. Якщо ототожнювати ці два показники, то втратиться їх сутність, яка міститься в тому числі в їх відмінностях. Для визначення розбіжностей між цими двома показниками треба порівняти їх формули. Це дасть змогу побачити, що на індекс вартості життя впливає більше показників. Він за своєю сутністю більш масштабний, ніж індекс інфляції.

В економічному сенсі та призначенні цих двох показників також є відмінності. Індекс інфляції вимірює не вартість життя чи його зміни, не бюджет середнього або біднішого споживача, а середню зміну цін, тобто індекс споживчих цін є тільки показником зміни цін. Він не враховує зміни, які обов'язково відбуваються в структурі споживання або купівлі домогосподарств у зв'язку зі змінами ринкової ситуації, інакше кажучи, не враховує взаємозамінність між товарами, на відміну від індексу вартості життя. У розрахунку індексу інфляції передбачається придбання постійного набору товарів та послуг з незмінною структурою споживання протягом певного періоду. Саме тому цей показник не може використовуватися для порівняння рівнів вартості життя між різними регіонами [4].

Основна спільна риса індексу вартості життя та індексу інфляції полягає в тому, що при обчисленні цих двох показників основною проблемою є визначення фіксованого набору предметів споживання (так званий споживчий кошик) для різних груп населення.

Література

- 1) Близнюк В.В. Вартість людського життя: теорія та практика вимірювання [Текст] / В.В.Близнюк // Український соціум. - 2014. - №3 (50). - С. 101 - 112.
- 2) Сайт "Реферат - ок". Електронний ресурс. - Режим доступу: <http://referat-ok.com.ua/sociologiya/statistika-rivnyu-ta-vartosti-zhittya-naselennya>
- 3) Сайт "Віп - решебник". Електронний ресурс. – Режим доступу : <http://www.ukr.vipreshebnik.ru>
- 4) Остапчук Ю.М., Драгатов О.М. Індекс споживчих цін: сприйняття та реальність. - посіб. Київ: Державний комітет статистики України, 2006. - 56 с.